

PROF. DR. HULUSİ BEHÇET'İN (1889-1948) FRENGİ HAKKINDAKİ BİR RADYO KONUŞMASI

Prof. Dr. Hulusi Behçet (1889-1948) About Syphilis from a Radio Speech

Nuray Demirci¹, Çağatay Üstün²

¹Academic Staff, PhD Student, Ege University School of Medicine, Dept. of History of Medicine and Ethics

²Assoc. Prof., Ege University School of Medicine, Dept. of History of Medicine and Ethics

ÖZET

Bu makalede ünlü Türk hekimi ve dermatoloji uzmanı Prof. Dr. Hulusi Behçet'in 15 Şubat 1935 tarihinde İstanbul radyosunda vermiş olduğu "Frengi niçin ayıp görülür? Frengiyi, neden gizli tutmak adet olmuştur? Tabiatla, ayıp denen hastalık var mıdır?" konulu konferansın tam metnini sunacağız. Bu metin için başvurulan kaynak İstanbul Deri ve Zührevi Hastalıklar Kurumu Sosyal Çalışmaları tarafından bastırılmış kitapçıktır. Bu kitapçık halen Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Tarihi ve Etik Anabilim Dalı arşivinde bulunmaktadır. Pek fazla bilinmeyen ve tarihsel bir önemi olduğunu düşündüğümüz bu konuşmada Prof. Dr. Hulusi Behçet, insanlık için tehlikeli bir hastalık olan frengiyi değinmiştir. Makalede yer alan tam metnin orijinali üzerinde değişiklik yapılmamış, sadece bugünün Türkçesi ile uyumlu olmayan kelimelerin sadeleştirilmesine çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Tıp Tarihi; Hulusi Behçet; Frengi.

ABSTRACT

This paper will present full text of speech given by famous Turkish doctor and dermatological expert Prof. Dr. Hulusi Behçet on 15th of February in 1935 at Istanbul radio. This conference centers on "Why syphilis is considered shameful? Why had it become a tradition to keep syphilis as a secret? Is there any disease in nature which can be considered as shameful?". The source which we consulted for this text is the booklet published by Istanbul Institution of Dermatological and Venereal Diseases Social Works. This booklet is still in Ege University Faculty of Medicine Department of Medical History and Ethics archive. In this speech, which is not widely known and we consider as historically important, Prof. Dr. Hulusi Behçet mentioned about syphilis which is a dangerous disease for human kind. No alteration was made on the original of full text which paper presents, however, some words that do not comply with current Turkish were tried to be simplified.

Keywords: Medical History; Hulusi Behçet; Syphilis.

Lokman Hekim Journal, 2013;3(1):53-61

Received: 24.07.2012; Accepted: 01.08.2012

Correspondence Author: Nuray Demirci, Ege University School of Medicine, Dept. of History of Medicine and Ethics.

Bornova, 35100 Izmir - Türkiye

nuraydemirci83@gmail.com

GİRİŞ

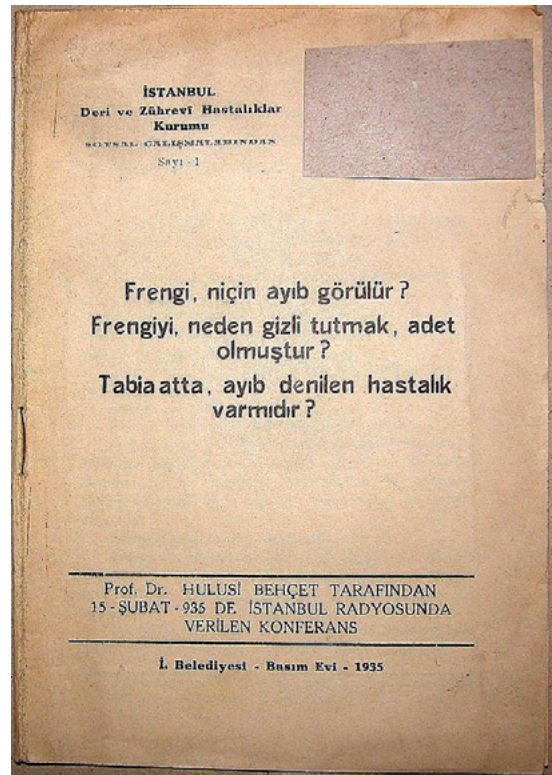
Bu makalede ünlü Türk hekimi ve dermatoloji uzmanı Prof. Dr. Hulusi Behçet (*Resim 1*) tarafından 15 Şubat 1935 yılında İstanbul Radyosu'nda verilen konferansının metnini takdim edeceğiz. Bu metin, İstanbul Deri ve Zührevi Hastalıklar Kurumu Sosyal Çalışmaları Sayı:1 olarak bir kitapçık şeklinde İstanbul Belediyesi Basımevi tarafından "*Frenği, niçin ayıp görülür? Frenği, neden gizli tutmak adet olmuştur? Tabiatıta, ayıp denilen hastalık var mıdır?*" başlığı ile 1935 yılında basılmıştır. Kitapçık toplam 13 sayfadır ve bir örneği Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Tarihi ve Etik Anabilim Dalı arşivinde yer almaktadır (*Resim 2*).¹ Kitapçığın içeriğini oluşturan konuşma metni 1935 yılının dil ve anlatım özelliklerine sahiptir. Bu nedenle kitapçığı okuyucuya sunarken orijinaline sadık kalınması-amaçlanmıştır, ancak anlaşılması zor olan, anlamı belirginleşmemiş ya da hatalı yazılmış kelimelerin bugünün ifade tarzına dönüştürülmesine çalışılmıştır. Radyo konuşmasının frenği hastalığına ilişkin olarak yapılmasının sebebi, bu hastalığın yüzyıllardır toplumlar açısından sosyal ve tıbbi bir sorun teşkil etmesidir.

HULUSİ BEHÇET'İN KISA BİYOGRAFİSİ

Hulusi Behçet 20 Şubat 1889'da İstanbul'da doğdu. Maarif müdürlerinden Ahmet Behçet Bey'in oğludur. Kuleli Askeri Tıbbiye İdadisi'ne 1901 yılında girdi ve 1910 yılında yüzbaşı rütbesi ile mezun oldu. Bir yıl süren stajdan sonra 1911-1914 yılları arasında Gülhane Tatbikat Okulu'nda cildiye servisinde hocaları Eşref Ruşen, Talat Çamlı, Reşit Rıza'nın yanında çalıştı ve 1914 yılında cildiye (dermatoloji) uzmanı oldu. Birinci Dünya Savaşı sırasında Kırklareli ve Edirne hastanelerinde 4 yıl süreyle görev yaptı.

Resim 1. Dr. Hulusi Behçet

Resim 2. Dr. Hulusi Behçet'in radyo konferansının kitapçığı

Bilgi ve görgüsünü artırmak için Budapeşte’de ve Berlin’de Charité Hastanesinde 1918-1919 yılları arasında çalıştı. Yurda döndükten sonra Gureba Hastanesi cildiye şefliğine getirildi. Bir müddet serbest hekim olarak çalıştıktan sonra Gureba Hastanesi’ndeki Deri Hastalıkları ve Frengi Kliniği’ni kurma görevi verildi. Üniversite reformunun (1933) ardından İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi’ndeki Deri Hastalıkları ve Frengi Kliniği’ne profesör olarak seçilerek bu kliniğin kuruluşunda etkin rol oynadı ve 1939 yılında ordinaryüs profesörlük unvanını aldı.

Prof. Dr. Hulusi Behçet, kendi alanıyla ilgili pek çok çalışma yapmıştır. Bunlara kısaca şöyle değinebiliriz:

Halep’ten Edirne’ye gelen askerler arasında (1916) tespit ettiği şark çıbanlı hastalarda yaptığı çalışmalar ile “çivi arazi”nin duyurusunu yapmış ve 1923’te şark çıbanının tedavisinde diatermi ile çıbanların dağlanması önermiştir.

İncir dermatitleri üzerinde 1930’lu yıllarda çalışmış ve bu konudaki araştırmalarını tıp literatüründe yayınlarak ülkemizde ve dış ülkelerde tanınmasını sağlamıştır.

Ülkemizde arpa uyuzunun “Pediculosis ventricosus” tarafından meydana getirildiğini göstermiş ve bunu “Memleketimizde Arpa Uyuzlarının Menşei Hakkında Etütler” adlı çalışmalar ile yayınlamıştır. Budapeşte’de (1935) yapılan Uluslararası Dermatoloji Kongresi’nde Hulusi Behçet’e dermatolojiye katkılarında dolayı plaket verilmiştir.

Prof. Dr. Hulusi Behçet’in “Behçet Hastalığı” çalışmaları iyi bir gözlem ve tecrübenin sonucudur. Üç hastada fark ettiği ağız ve genital bölgede aftöz belirtiler, gözde çeşitli bulgular sonucunda bunun yeni bir hastalık olabileceğini düşünerek, bu görüşlerini 1937 yılında Dermatologische Wochenschrift’de yayınlamış, aynı yıl Paris’te düzenlenen dermatoloji toplantısında sunmuştur. Zaman içinde bu yeni hastalığa ilişkin bilimsel verilerin daha da olgunlaşmasının ardından dünya tıp otoriteleri yeni bir hastalığın varlığını kabul etmişlerdir. Cenevre’de 13 Eylül 1947’de düzenlenen Uluslararası Dermatoloji Kongresi’nde Zürih Tıp Fakültesi’nden Prof. Dr. Mischner’in önerisi ile bu klinik tabloya “Morbus Behçet” (Behçet Sendromu, Trisymptom Behçet) adının verilmesi uygun bulundu.

Prof. Dr. Behçet 1934-1947 yılları arasında Türkiye’deki tek dermatoloji dergisi olan Deri ve Frengi Kliniği Arşivi’nin yayınlamasının bilimsel sorumluluğunu üstlendi.

“Frengi Dersleri” (1936) ve “Klinik ve Pratikte Frengi Teşhisi ve Benzeri Deri Hastalıkları” (1940) kitapları başta olmak üzere yaklaşık 196 bilimsel eserde emeği vardır. Bilime yaptığı katkıları nedeniyle Hulusi Behçet’e 1975 yılında TÜBİTAK tarafından Bilim Ödülü verilmiştir.

Prof. Dr. Behçet, aldığı iyi eğitim sayesinde Almanca ve Fransızca’yı çok iyi derecede biliyordu.

8 Mart 1948’de kalp krizi sonucu vefat etti.²⁻⁴

RADYO KONUŞMASI TAM METNİ

Frengi’nin insanların başına dert olan en yaygın hastalıklardan biri olduğuna, şüphe edilmemelidir.

Frengi, geçici, bulaşıcı bir hastalıktır. Frenginin sahası, hekimliğin bütün kollarını kendisiyle uğraştıracak kadar genişlemiştir. Frengi çerçevesi; iç, dış, göz, kulak, burun, sinir sözün kısası hekimliğin her kısmının gözünü açacak, bir genişlik meydana getirmiştir. Zira; frengi, her görünüşe girer, her hastalığı taklit eder. Frengi, sinsidir. Frengi, hayatta her şeyi yapmağa kadirdir.

Frenji, basit geçici bir hastalık kadrosundan çıkmış, kelimenin hakiki manasıyla, soysal, ailevi, nesli, felaketler doğuran, her bir organımıza yerleşebilen, bir hastalık şekline girmiştir. Hele nüfusun azalmasında, en büyük sebeptir. Frenji savaşı, nüfus meselesidir.

Frenji ile uğraşmak, bir ulusun sağlam ve kuvvetli olmasına yardımdır. Frenji, cinsiyet, milliyet tanımayan; genç, ihtiyar, çocuğa, yavruya hürmet etmeyen, bir asidir.

Frengiden en büyük korkumuz, hiçbir hastalığın yapmadığı, yapamadığı, kuşaktan kuşağa geçmesidir.

Ne verem mücadelesi, ne cüzzam kavgası, ne trahom ve ne sıtma savaşları gibi uğraşmalar, didinmeler, frengiyi, ancak sınırlanmış tabakalarda söndürüyor, hakiki meyvesi, görülemiyor.

Bu sebepten; büyük şehirlerde, her sene toplanan frenji tehlikesine karşı uluslar birliği, kitapları ile gazeteleriyle, söylevleriyle çabalayarak gençliğin terbiyesini, gençliğin yetişmesini, gençliğin uyandırılmasını istiyorlar ve ancak frengiyi bu suretle yeneceklerine kanaat getiriyorlar.

Küçük yaştan itibaren, frenji ve soysal felaketleri hakkında, anlayabilecekleri derecede, öğütler veriliyor. Hayatın çocukluk çağından itibaren, gençliğin en ateşli zamanında, bu hastalığın felaketine uğramaması için dersler açılıyor, sinemalardan tiyatrolardan istifade olunuyor.

Frengiyi niçin hakıyla yok edemiyoruz?

Gülünç olduğu kadar, garip bir utanma hissiyle, ayıp hastalıklar diye hastalığımızı kimseye söylemiyor ve sıkılıyor. Buna da sebep, bilgisizliğimizdir. Acaba tabiatta, ayıp denilen hastalık var mıdır? Bu nevi hastalıkları; bulaştıran mı ve yahut sirayete uğrayan mı, ayıp yapmıştır?

Bu bilgisizliğimizi biraz deşersek, anlarız ki cehaletimiz, en büyük sebeptir. Zira; frenji tarihi, bunu bize açıkça gösterir.

On beşinci asrın nihayetinde, Avrupa'yı dehşet içerisinde bırakan frenji, anılığı ve şiddeti itibarıyla mühim tarihi vakalardan olmuştu. Bütün tarih kitapları, bunu "taun" diye yazmışlardı. O zaman taun tabiri, büyük hasarlar veren marazi sebeplere deniyordu.

Frenji, taze vücutlarda az bir müddet zarfında deride, kemiklerde, etlerde derin oyuklar yapıyor, yaralar meydana çıkartıyor, koku, pislik, kurtlanma gibi korkunç haller önünde, baba evladından nefret ediyor, ana yavrusundan kaçıyor ve dünyada en fazla öldürücü olan bir hastalık gibi görülüyordu. Bu sıralarda, ne hastalığı yapan mikrop ve ne de hastalığın bulaşması hakkında kimsenin haberi yoktu.

Bu afeti izah için olağanüstü bir kuvvetin müdahalesi kabul olunuyordu. Bu asırda bu hastalığa ön ayak olan düşünceleri, müneccimlerin idare etmesinden, bu dert de tabii olarak yıldızlara atfediliyor ve bilhassa Zühal ile Merih'in birleşmesinden ileri geldiği söyleniyor ve Allah'ın bir gazabı olarak insanlara musallat ettiği bu beladan fena halde ürkülüyordu.

Halk hastalığa karşı, tedaviyi bilmediklerinden tutulanların kurtulması için duadan başka çare bulamıyorlardı. Hastalık da, şayanı hayret bir yaygınlıkla ve muhtelif yollarla geçiyordu.

Şairler, tarihçiler dünyada bu hastalık kadar insanlar öldüren, facialar doğuran, hiç bir maraz görülmediğini yazıyorlardı. Evvelki nesillerce bilinmediği için, hiç kimse buna bir isim veremiyordu.

On altıncı asrın ortalarına doğru, frengi yayılmaları hafiflediği sıralarda, kadın ile erkek birleşmelerinden ileri geldiğine dair görgüler çoğalmağa başladı. Bu işi fuhuştan bilenler ziyadeleşti ve fahişeliğin ayıp sayılması halk nazarında frengiyi de ayıplanan hastalıklar arasına soktu.

Hastalığın ilk belirtilerinin daima derimizde, açık mahallerde meydana çıkması, herkesin görmesi, fahişelerin bu hastalığı verdiği şüphesiyle, fuhuşa ve fahişelere öfke, hiddet, nefret o nispette artmıştı. Yakalananlar da, “aman hastalığım fahişelerden alınmıştır” diyecekler korkusuyla, rahatsızlıklarını gizliyor, çekiniyor, söylemeye cesaret edemiyorlardı.

Her ne kadar, bulaşma şekilleri öğrenildiyse de, hastalığın bulaşmasında cinsi birleşmenin mühim rolleri olmasından, eski görenek, eski adet üzerinden, yüzyıllar geçtiği halde, bu yanlış düşünce silinemedi. Bu gün dahi, aynı düşünceyi taşıyan memleketler, milletler vardır. Daha garibi; yüzünde, gözünde ve vücudunun her hangi bir mahallinde, çıkan cildi yaralardan, acaba frengi sanılır mı diye, yanlış iman neticesi, korkanlarımız çoktur.

Hâlbuki frengi, yalnız cinsi temasla geçmez. Cinsi birleşmenin haricinde, bir takım geçişlerin mevcudiyeti, inkâr kabul etmez doğruluklar sırasına girmiştir.

Geçmede, cinsi münasebetlerin yüksek bir yekûn tuttuğu, muhakkaktır.

Fakat bunun haricindeki geçişlere ne diyelim? Her hangi bir sürtünme temas neticesi alınmış önemli vakalara kliniklerde daima rastlıyoruz. Öpme, öpüşmek, aileler arasında, hısımlar ve akraba meyanında, her gün yaptığımız eski bir görenektir. Bunlara nasıl ayıp diyebiliriz? El, yanak öpmekle ve daha birçok yollardan, tıraş gibi kazai bir takım frengi aşılmalari görülmektedir. Yine kazai olarak masumlar frengisi namını verdiğimiz mühim frengi aşılmalari, her gün her tarafta rastlanmaktadır. Bunların meydana çıkmasını, ne suretle ayıp çerçevesi içerisine sokabiliriz?

Eğer cinsi birleşmeyi, göz önünde tutarak muhakeme ediyorsak, cinsi temastan alınması mümkün daha nice frengi kadar mühim hastalıklar vardır. Sosyal felaketi itibarıyla frengi kadar ağır olan veremi, neden aynı hastalıklar çerçevesine dâhil etmiyoruz?

Bir arada yaşamak dolayısıyla, bir diğerine hastalıklarını geçirmiş birçok ailelerin, cilt veremlerine, cilt mantar hastalıklarına, ne diyelim? Bunlar da mı ayıp hastalıklar sırasında zikredilecektir? Eğer üreme mahallerinde, husule gelen hastalıklar düşünülüyorsa, aynı yerde, frengi ile hiç münasebeti olmayan, yüzlerce deri ve derialtı hastalıkları mevcuttur.

Sütineler aracılığıyla ne kadar masum yavrucuklar frengiye tutulmuşlardır. Ve yine nice frengili doğmuş çocuklar vasıtasıyla sütineler hastalığa uğramışlardır. Bunların cinsi ve tenasüli birleşmelerle hiç bir alakası yoktur. Hele, frengili doğanların ne günahı vardır? Böyle olduğu halde, neden frengiyi ayıp hastalıklar sırasına sokuyoruz? Birçok meslek sahipleri hayatlarının yaşama yolları üzerinde, frengiye tutulmuşlardır. Bunların yekûnlari da bir hayli fazladır.

Cinsi yaklaşımdan yakalanmış bir fert ile kazai olarak frengiye aşılmalı bir şahıs arasındaki farkları, nasıl ayırabiliriz? Hastalık bir değil midir? Yoksa iki tür frengi mi vardır?

İşte yüzyıllardan beri, bilgisizlikten doğan, frengi hastalığıyla ilgili musibetlere karşı, utanma havası içerisinde bu haksız korkuları durdurmak lazımdır. Birçok memleketlerde yapılan savaşlarla bu hakikatler anlaşılmağa başlanmış ve artık frenginin ayıp hastalıklar diye anılması, ortadan kaldırılmıştır.

Nitekim bu hastalıklar hakkında bilgisi bulunan milletler arasında, frengi kesinlikle ayıp görülmemektedir. Hatta tedavilerini bu sene şurada bu sene burada yaptıracağım diye söylemeleri adet şekline girmiştir.

Bir kısım memleketlerde, öyle aileler, aydın kimseler, fertler vardır ki, tedavilerle hastalıklarının geçeceklerine inanırlar. Acınmayla kaydedilmeğe değer. Zenginler, hastalıklarının ortaya çıkmaması için, başka şehirlere giderek gizliden gizliye, ulu orta, sisteme tabi tutulmayan bir tedavi takip ettirirler. Bazıları da, bir diğer milletin alaka itibarıyla ikinci ve üçüncü derecedeki hekimlerine başvurarak, yalnız harici değişikliklerinin silinmesine yarayabilecek ve tam olmayan bir tedavi ile yetinirler. Buna da sebep; hastalığın bilinmemesi ve ailesinden dahi gizlediği hastalığın sözde meydana çıkmaması yanlış düşüncesidir.

Daha ağırı; hastalığın duyulmaması için sahte hekimlere müracaat edenler de pek çoktur. Yine teessürle kaydediyorum. Doktor evlatları, hekim akrabaları bulunan ve hastalıklarının mahiyet ve netice itibarıyla facialarını kısmen kavramış gibi görünen gençler babalarına ve hısımlarına dertlerini açamıyorlar.

Okudukları yarım yamalak malûmatları ile hastalıklarının duyulmamasını istiyorlar. Bir takımları da sahte hekimlerin yardımlarıyla dertlerine çare bulmak arzusuna düşüyorlar.

Bu suretle hastalık, etrafa yayılıyor. Bu düşüncesizler, bir şeyden haberleri olmayan yanındakilere, yavrularına insafsızca hastalığı veriyorlar.

Bu gün dahi, birçok hastalardan işittiğimiz biricik kaygı, rahatsızlığın duyulmamasıdır.

Bu saydıklarım ayıp sayılmıyor da hastalığı söylemek, çare aramak, evladını, eski eşini kurtarmağa uğraşmak mı ayıp görülüyor? Ne yanlış bir düşünce!..

Bu doğru olmayan düşüncelerin neticesi seneler geçiyor, sahte tedavilerin, mütetabbib¹ müdahalelerinin tesiriyle, hastalık ilerlemiş, kemirme derecesi artmış, neticeleri ağırlaşmış, bilgisizliğimizin derin hata izleri, şahsın tımarhanelere sürüklenmesi veya zamansız ölmesi, kemiklerinin yıpranması, karaciğerinin bozulması, böbreklerinin süzmemesiyle, kalbinin ağrılar içerisinde işlemesiyle kalmıyor, topluma da zararları dokunuyor. Birçok ekonomik masraflarla diğerlerinin hakları yeniyor.

Frengililer, tedavi edilmeden evlenirlerse; çocukları ya düşüyor veya ölü doğuyor. Sayısız kurbanlar veriliyor. Nihayet, doğum azalıyor. Sağ kalanları da, perişan, budala, ahmak veya ruhi açıdan geri dejenere insanlar şeklinde ortaya çıkıyor. Ve yahut hayat mücadelesinde zayıf, cılız, soluk insanlar meydana geliyor.

Esasen insanlar güzel olarak yaratılmıştır. İnsanları zayıflatan vücuttaki zehirlerdir. Hiçbir hastalık zehiri frengi kadar devamlı değildir.

İşte bunları öğrendikten sonra; neden herhangi bir aile arasında, bu yolla hastalıklar hakkında fikir söylemek, bildiğini anlatmak, imada bulunmak kabalık olsun? Hatta her nevi mahfellerde², bu nevi hastalıklar hakkında, dertleşmek; erkek, kadın delikanlılarımızı aydınlatmak, kızlarımızın zührevi hastalıklar hakkında fikirlerinin uyanmasını dilemek, bir gerekliliktir.

Verem hakkında nasıl bilgi veriliyor ve ayıp sayılmıyorsa; zührevi hastalıklar için de, aynı düşünce ile yürümek lazımdır.

¹ Mütetabbib: Tabiblik taslayan, doktor olmadığı halde doktormuş gibi davranan ve tedaviye kalkışan.

² Mahfel (Mahfil): Cami içindeki alçak sütunlu yerler. Bu cümle için de dini bir ibadet yeri olan camiye çağırması için kullanılmış bir kelimedir.

Bu gün, biz hekimlerin asıl korkusu, ayıplığa sebep olan dış görünmelerden ziyade, iç organlarımızda, beynimizde yerleşen hastalığın ortaya koyabileceği facialardır.

Biz yalnız dış görünüşe bakıyoruz ve dışarıdan görünecek yaralardan korkuyoruz. Bunlardan duyulan korku, asıl hastalığın yaptığı felaketler önünde hiç kalır.

En büyük dert, insanların çalışma kabiliyetinin azalması ve nesle yaptığı zararlarıdır.

Hali hazır tedavilerle, kısa bir müddette görünen yaralar, bereler süratle ortadan silinir. Fakat hastalık geçmez. Doğru olmayan bir tedavi tatbik edilmişse; sinsi hastalık o şahsı yine kemirmeye devam eder.

İşte bu hakikatleri bilen, gören milletler, memleketler, kendi düşünce ve seviye farklarına, uğraşma, savaş kuvvetlerine göre, frengiyi ortadan kaldırmak için bir takım sistemler takip etmektedirler.

Halkın sıhhatini, uluslarının kurtulmalarını temin için hiçbir fedakârlıktan çekinmiyorlar. Fakat bu kadar didinmelere, çalışmalara, uğraşmalara rağmen hastalık yine durmuyor. Sebep; ayıp diye hastalığımızı gizlemekten, sadece dışarıdan bakarak vakit ve zamanla esaslı tedaviyi takip etmediğimizdendir.

Bunların önüne geçmek çaresi; bu hastalığa ayıp demeyerek, yakalananların kendilerini vaktinde ve muntazam tedavi ettirmeleri ve neticesinde hastalığın ne olduğunu herkesin bilmesidir.

Bu sebepten gençliğin terbiyesini, daha ilk mektep sıralarından itibaren canlandırmağa başlamalı. Sıra ile, orta, lise, muallim mektepleri talebelerine, yüksek tahsil çağındaki yetişkin çocuklarımıza, esaslı olarak cinsi terbiye üzerine malûmat verilmelidir. Cinsi terbiyeden maksat ve gaye; gençlere zevk ve eğlenceye daldıktan sonra zührevi hastalıklardan korunma çarelerini öğretmek değildir. Cinsi vazifenin ehemmiyetini göstermek, cinsi hayatın tehlikelerinden, cinsi birleşmelerden doğacak maddi, manevi, toplumsal ağır sonlarından haberdar etmektir. Esaslı vazifemiz, gürbüz olarak neslin kalıcılığına hizmettir.

Nitekim gözümüz görmeğe mahsustur. Kulağımız işitmeğe yarar. Burnumuz koku duyar. Bunlara arız³ olacak felaket önünde titreriz. Zira; her hangi birinden mahrumiyet bizi hayatta bir çok zevklerden alıkoyar. Nasıl gözümüzü muhafaza etmeği bir vazife biliyorsak, ekseriyetle cinsi birleşmeden alınan bu hastalık için tenasüli uzularımızın da, muhafazasına dikkat ve itina etmemiz lazımdır. Bunların da; görmek, işitmek gibi fizyolojik işlerini bozmamak, bu fizyolojik vazifelerini bilmek, öğrenmek, artık dünyanın her tarafında, hayat bilgisi kadrosu içerisine alınmıştır.

Önümüzdeki şahsın sıhhatinden ziyade, ailenin saadeti, ulusun ilerisi söz konusudur. Cinsi vazifelerini doğal yolda idare edecek bir fert, şahsını, ailesini, evladını, nihayet bulunduğu cemiyeti, sevdiği ulusu koruyacaktır. Ulusunun korunması, sıhhat ve zindeliğinin tamamıyla kabildir. Çalışmadan mahrum veya çalışma kabiliyeti noksan uluslar, diğerinin esiri olarak yaşamağa mahkûmdur. Hayat esasen bir çalışmadır. Bir sinek dahi, ölmek için çabalar. Çalışmayı azaltacak her türlü kusur, bir kabahattir.

Bu kabahati yapmamak için çocuklarımızın fizyolojik cinsi yetişme anlarında, zührevi hastalıklardan bahsedilme zarureti, bir ihtiyaç şekline girmiştir. Hiç bir zaman ayıp hastalıklar telakkisinin³ doğru olmayacağı esasını kabul ettirmiştir. Çocuklara hıfzıssıhha derslerinde bulaşıcı hastalıklardan korunma çareleri gösterilirken, nasıl ki; uyuzdan, saç kırandan,

³ Telakki: Anlayış, görüş, kabul etme, sayma.

kızamıktan, anjinden, gripten, tüberkülozdan bahsediliyor ve ayıp sayılmıyorsa, aynı derece ve şekilde sirayeti görülebilecek olan zührevi hastalıklardan konuşma ayıp sayılmayacak ve frenginin de, zührevi namı altında ayıp bir hastalık gibi görülmesinin katiyen doğru olmayacağı düşünülecektir.

Montaigne'nin (Michel de Montaigne, 1533-1592), en son Paris toplum bilimi hıfzıssıhha kongresinde söylediği şu cümle ne kadar doğrudur: *Yaşamamızın yolu, bize çağımız geçtikten sonra öğretilirse, mektepli çocuklarımızın bir kısmı Aristoteles'in, ölçülülük devresine çıkmadan evvel, frengiye yakalanır.* Şimdi hayat bilgisini öğretmek, neden ayıp olsun? Tabiatın geçici ve mikroplu bir hastalık olarak ortaya döktüğü ve her bir uzvumuzu diğer geçici hastalıklar gibi pençesine aldığı bir hastalık niçin ayıp görülsün?

Frenginin diğer geçici hastalıklardan fazla olarak, evlada geçme fenalıkları var. Bunları, evlatlarımıza söylemek ayıp değil, söylememek en büyük kusur, kabahat, hatta suçtur.

Anlatmamak, geleceğin ana ve babalarına, bu hastalıkların insanlar için olduğunu bildirmemek, yarınki yavrularımızı bilgi sahibi kılmaktan, hazırlamaktan, gürbüz evlat yetiştirme terbiyelerinden uzaklaştırmak demektir.

Fenni, ahlaki, cinsi terbiye derslerinde, mürebbiyelerin fenni, pedagojik esaslara göre hazırlanması, zührevi hastalıklar hakkında, gençlerimizin sıhhi soysal sağlık bilgisinde, geçici hastalıklar arasında frengiyi, belsoğukluğunu öğrenmesi lazımdır ve hayat için esaslı şartlar sırasındadır.

İşte, hastalığın sönmemesi, gizli tutulması, önüne geçilmemesi, birçok memleketlerde ayıp sayılmasından ve nihayet bilgisizliğimizdendir.

Frengililer hem şahsını hem yanındakileri korumak için tedavi olmalıdır.

Frengi tedavisi muhakkak hastalıklar sırasına geçmiştir. İkinci defa hastalığa uğrayanlar, birinci hastalıklarının iyi olduklarını bildirirler.

Dünyanın hiçbir memleketi sağlık ve her nevi geçici hastalıklar için, memleketimiz kadar parasız tedavi yurtları açmamıştır. Soysal mücadelelerde, en ön sıralarda yürüdüğü muhakkak bulunan Sağlık Bakanlığımız, memleketimizin en ücra köşelerine kadar, frengi ve soysal felaket savaşı için yetiştirdiği kıymetli uzmanlarla, bu hastalıkların sönmeleri için senelerden beri, şiddetli bir savaştadır. Mükâfatı meyveleri de, kat'i görülmektedir.⁴

Büyük şehirlerde, birçok dispanserlerimiz, hastanelerimiz her suretle yetişmiş uzmanlarla parasız olarak bu hastalığın facialarını durdurmakla uğraşmaktadır.

İşte, frengiye yakalanan her ferdin ayıp demeyerek tedavi olması kendisi için, çocukları için, ana ve babası için, bulunduğu cemiyet için, nihayet ulusu için bir namus borcudur.

Hastalığa yakalanmamak, tabiatın bize verdiği ve ancak bekamıza hizmet ettirdiği bir uzvun sakatlanmamasını temine gayret eylemek en mühim vazifemizdir. Yakalandığı veya şüphe ettiği takdirde utanmamalı, ayıp dememeli, bu müesseselere derhal uğramalı ve hastalığını anlamalı ve icabında tedavi olmalıdır.

Bunun için de, bu hastalıkların ne olduğunu bilmemiz, nasıl korunmak lazım geldiğini, küçük yaştan itibaren öğrenmemiz gerektir. Tabiatta ayıp hastalık yoktur. Utanmamız, bilgisizliğimizin bir ilanı, bir belirtisidir.

⁴ "Mükâfatı meyveleri de, kat'i görülmektedir" cümlesinde hastalığa karşı yürütülen savaşın sonuçlarının alındığına değinilmektedir.

KAYNAKLAR

1. Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Tarihi ve Etik Anabilim Dalı Arşivi.
2. Tat AL., Hocam Hulusi Behçet, Türkiye Klinikleri Behçet Özel Sayısı, 1985; 5(5) , 393-395.
3. Yemni O., Ord. Prof. Dr. Hulusi Behçet, Deri Hast Frengi Arşivi, 1964; (1): 58-59.
4. Köse O., Hulusi Behçet'in Yaşam Öyküsü, Türkiye Klinikleri J Dermatol-Special Topics 2011:4 (4), 1-3.